

Remissvar

Ålands landskapsregering
registrator@regeringen.ax

Er referens
ÅLR 2020/2005

Datum
2020-04-22

Kontaktperson
Benjamin Sidorov
patient- och klientombudsman

Remissvar angående upphävande av avvikelser gällande klientavgifter samt upphävande av tillämpning av socialvårdsförordningen i landskapsförordningen om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om socialvård

ÅOM 2020/85

På begäran från Ålands landskapsregering, lämnar Ålands ombudsmannamyndighet (ÅOM) härmed sina synpunkter på förslag till ändring av 2 § landskapsförordningen om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om socialvården.

Inledande synpunkter

1. ÅOM noterar att ett maximitak vad beträffar klientavgifter är ett beslut som främjar en utökad likabehandling vad beträffar klientavgifter inom socialvården. Dock stipuleras ingen bestämmelse om variationer under maximiavgiften, vilket i praktiken kan leda till att avgifterna fortsatt kan variera kommunerna sinsemellan.
2. ÅOM rekommenderar att landskapsregeringen utreder om det finnas skäl att förtydliga förfarandet vid uträkningen av klientavgifter. Detta för att förebygga att avgiften för likartad service i samband med likartad inkomst inte varierar beroende på vilken myndighet (i stora delar vilken kommun) som avgör klientavgiften i fråga.
3. ÅOM uppmuntrar landskapsregeringen att prioritera familjevårdarlagen (ÅFS 2015:18), som enligt promemorian till lagförändringen inte har kunnat prioriterats.

Klargöranden

1. ÅOM välkomnar att 2 § 1 mom. 2 punkten i landskapsförordning (1995:103) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om socialvård

(härefter blankettförordningen) ändras för att främja en utökad jämlikhet vad beträffar klientavgifter på Åland. ÅOM noterar att förändringen inte per automatik kommer garantera att klientavgifterna är lika kommunerna sinsemellan, utan snarare kommer ingen kommun uppbära en avgift utöver maximitaket som stipuleras i förordning om klientavgifter.

Det är viktigt att främja jämlikhet och likabehandling inom förvaltningen på Åland. Detta stipuleras bland annat i framställning nr 8/2006-2007 till ny förvaltningslagstiftning, där man i detaljmotiveringen hänvisar till propositionen för Finlands förvaltningslag (RP 72/2002 rd). I detaljmotiveringen i proposition för Finlands förvaltningslag betonas det på sid. 64 att meningen med rättsprinciperna inom förvaltningslagen är att avspegla innebörden med 6 § i grundlagen (jämlikhet).

2. Det finns ingen garanti att kommunerna har ett likartat förfarande i förhållande till varandra när klientavgiften fastställs, trots att kommunerna har ansvar över samma uppgifter och inkomsterna för den enskilde inte skulle variera kommunerna sinsemellan. Bland annat finns det en risk att klienter kan uppleva sig ojämnt behandlade om uträkningen av klientavgifter grundar sig på olika tidsperioder beroende på vilken kommun klienten bor i. I praktiken kan en kommun utgå ifrån senaste beskattningsbeslut medan en annan kommun kan räkna ut klientavgiften på basen av senaste årets inkomster eller andra premisser utifrån de uppgifterna kommunen har tillgång till.

Det är därmed inte självklart att alla kommuner som tillhandahåller socialvård (främst äldreomsorg och barnomsorg från och med 2021) på Åland kommer att räkna klientavgifterna på basen av samma tidsperiod. Varken i klientavgiftslagen (FFS 734/1992, ÅFS 1995:101), förordning om klientavgifter (FFS 1992/912) eller blankettförordningen stipuleras en tydlig metod för hur man ska förhålla sig till vilken tidsperiod man ska tillämpa då man ska räkna ut klientavgiften. Vissa undantag finns dock vid en del enskilda situationer, bland annat i frågor som handlar om service i hemmet och i viss mån barnomsorgslag (2011:86) för landskapet Åland.

Bristen på en tydlig metod vad beträffar vilken tidsperiod som ska beaktas kan i praktiken innebära en oskäligt hög klientavgift i förhållande till den verkliga inkomsten för perioden. ÅOM anser att det kan finnas behov att förtydliga hur en ändamålsenlig uträkning av en klientavgift kan göras, så att inte klientavgifter uträknas på ett ofördelaktigt sätt för klienten. Detta är

viktigt, då klientens fördel ska beaktas när socialvård lämnas enligt 4 § lag om klientens ställning och rättigheter (FFS 2000/218, ÅFS 1995:101).

3. Enligt premorian till lagförändringen har man inte kunnat prioritera en uppdatering av familjevårdarlagen på Åland (ÅFS 2015:18). ÅOM vill understryka att familjevårdarlagen i Finland uppdaterades år 2015. Familjevårdare är en viktig resurs inom socialvården på Åland. I och med en uppdaterad familjevårdarlag kan man ytterligare trygga familjevård under familjeliknande förhållanden utifrån den vårdbehövandes behov.